

Column

Menno Pot

De popcultuur is genadeloos democratisch

Op 4 maart van dit jaar vroeg *de Volkskrant* me of ik een bespreking wilde schrijven over één enkel liedje: *Birth of a New Age*, het lied waarmee Jeangu Macrooy op het Eurovisie Songfestival een gooi naar de winst ging doen.

Het lied werd ten doop gehouden tijdens een livestream op YouTube. Want: coronacrisis. Kijkers konden hun opmerkingen kwijt in de *comments*-balk, rechts op het scherm.

Birth of a New Age bleek een strijdbaar lied in het Sranan Tongo, de taal van Suriname. Het ging over slavernij, vrijheid en het afwerpen van ketenen, maar vanaf het moment dat Macrooy voor het eerst het sleutelmantra 'yo no man broko mi' zong ('je kunt mij niet breken') sloeg de digitale telex ter rechterzijde op hol en ging het over iets heel anders: broccoli.

'*Broko mi*', broccoli, voelt u 'm'? Stukje fonetische humor.

Binnen de kortste keren was *Birth of a New Age* 'Het Broccolied' gedoopt. Rechts raasde een niet aflatende lawine van broccoli-emoji.

Gelijkgestemden met dezelfde bloedgroep

Vrijwel alle mediabesprekingen gingen over broccoli. Mijn stukje ook. Ik geneerde me er een beetje voor en realiseerde me maar weer eens dat de popkritiek in minstens één opzicht afwijkt van alle andere cultuurkritiek: alleen bij pop kan het publiek op deze manier de verslaggeving binnendenderen. Alleen bij pop bestaat zo veel aandacht voor hoe het publiek reageert.

Jeangu Macrooy presenteert de Nederlandse inzending *Birth of a New Age* voor het Eurovisie Songfestival, 4 maart 2021. Fotografie: Rinse Fokkema

Cabaret komt in de buurt (lachen ze of lachen ze niet; een nogal wezenlijke vraag), maar bij pop is het haast alsof de artiest op het podium en het publiek in de zaal samen bepalen of de avond slaagt. Het is de wisselwerking die de voorstelling maakt: de muziek, maar ook het gejoel, het springen, het zweet, de extase, of juist de devote stilte.

De ironie van de broccolikwestie was me helder: dit was nota bene een online popoptreden zonder publiek, maar nóg had het publiek vanuit de eigen woonkamer gedictreed wat wij, critici, ervan maakten. Dat is iets om over na te denken. Had ik die broccoli onvermeld moeten laten omdat het zo flauw was? Had ik me moeten beperken tot een analyse van het lied zonder de *running gag* te benoemen?

Ik vind toch van niet, omdat juist dit verschijnsel ook de charme van popcultuur is: het gevoel dat de artiest op de planken en de fans in de zaal elkaars gelijken zijn, dat ze sámen betekenis geven aan hun samenzijn, als gelijkgestemden met dezelfde bloedgroep. Stel dat een journalist op Woodstock alleen recensies van de optredens op het podium had geschreven, zonder oog voor wat zich op de glooiende hellingen afspeelde. Hij zou iets wezenlijks hebben gemist.

Chemie tussen artiest en publiek

Of neem de krantenverslagen over het bezoek van The Beatles aan de veilinghal in Blokker in juni 1964: ze gaan bijna uitsluitend (in verwondering, verontwaardiging of iets van allebei) over de wilde taferelen in de zaal. Het gedrang, het gekrijs, het uiterlijk van de 'kinderen', de zwetende politieagenten. Voor de ware culturele betekenis van die dag moest je niet óp het podium kijken, maar ervoor.

Sindsdien zijn we popmuziek als kunstvorm veel serieuzer gaan nemen, maar dat het publiek deels de avond maakt, is er inherent aan gebleven: de mensen, hun kleding, hun haardracht, hun rituelen, hun subcultuur. Over poppubliek valt meestal meer te vertellen dan over publiek dat plaatsneemt in Concertgebouw, Stoperia, Carré of Tuschinski. Aan die chemie tussen artiest en publiek wil je als popjournalist recht doen.

Misschien dat dit ook verklaart waarom de popsector (artiesten, maar vooral ook zalen en festivals) zo goed weet met wie ze eigenlijk van doen hebben: wie hun bezoekers precies zijn en hoe je ze moet bedienen tijdens, pakweg, een pandemie. In de pop leek men, beter dan in sommige andere hoeken van het culturele veld, tamelijk goed te weten wat het publiek online wenste toen fysiek samenkomen even niet mogelijk was.

Festivals als Eurosonic Noorderslag, Amsterdam Dance Event en Lowlands tuigden online edities op die zowel muziekinhoudelijk als qua uiterlijk de moeite waard of zelfs grensverleggend waren (en door het publiek zo werden ervaren). Al die festivals trokken dezelfde conclusie: blij dat we die online infrastructuur nu hebben, want na corona willen we de digitale variant ernaast blijven doen. Je bereikt er publiek mee dat normaliter geen kaartje koopt.

Het volk beslist

Bij online voorstellingen van individuele artiesten zag je hetzelfde. Neem Dua Lipa, die een choreografisch spektakel in een enorm loodscomplex presenteerde: dansers en gastmuzikanten kwamen uit alle hoeken, wachtten op Dua in steeds wisselende decors en vertrekken. Het chattende publiek vermaakte zich er kostelijk mee. Ik had thuis, het licht gedimd, warempel het gevoel dat ik een nacht in een volle club stond: *dancing apart together*.

Het lijkt een paradox, maar is het niet: pop heeft als geen andere culturele discipline publiek nodig om iets te betekenen en improviseerde online het slagvaardigst toen dat publiek fysiek even niet welkom was.

Die broccoligrappen... Sorry Jeangu, ze waren kinderachtig, misschien zelfs kwetsend, maar ze moesten toch in de krant. De popcultuur is genadeloos democratisch: als het volk beslist dat een lied 'Het Broccolilied' heet, zal die naam langer gedijen dan de werkelijke songtitel en de vorm aannemen van een voldongen feit. Ook de journalist heeft dan feitelijk geen keus meer. •

Menno Pot
is popjournalist
van de *Volkscrant*.
Fotografie: Rinse
Fokkema